

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak torek in velja v poštno vrsto in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 24 K, pol leta 12 K in za štiri leta 6 K. — Naročnina izven Jugoslavije 24 K. — Naročnina se pošilja na: Upravišče „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Udje „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo, če obsegajo 4 strani 40 vln., na 8 straneh 60 vln. — Uredništvo: Koroska cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravišče: Koroska cesta št. 5, sprejema naročnine, inserate in reklamacije. Za inserate se plačuje od enostopne politike za enkrat 1 K 100. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala namizna“ stane beseda 50 vln. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. Namerna reklamacije se pošiljajo prosto.

Zbor zaupnikov Slov. ljudske stranke.

Na velikonočno sredo, 14. aprila se je Slovenska ljudska stranka prvič pokazala javnosti po svojih zaupnikih. Za celo leto dni je tiho, a neumorno delala in se organizirala. Samo tekom zadnjega pol leta je priredila nad 1500 javnih shodov. Krajevni odbori so se redno shajali v mesečnih sejah in uvedli podrobno organizacijo od hiše do hiše. Slednji tega neumnega dela so se pokazali na zboru zaupnikov.

Na prejšnji dan, 6. aprila se je zbralo nad 200 kmetov in delavskih delegatov iz vseh delov Slovenije: Stajerske, Kranjske, Koroske in 12 iz Prekmurja. V treh odsekih: programatičnem (za ustavo), socijalopolitičnem (za gospodarstvo) in organizacijskem (za organizacijo stranke) so pripravljali tvrdno in resolucije za prihodnji dan. Popoldne so imeli vsi odseki skupno zborovanje pod predsedstvom doktor Korosca. Zvečer so delegati volili načelstvo stranke.

Ven moč naše organizacije pa se je pokazala v sredo, 7. aprila. Nad 2500 mož je napolnilo veliko dvorano v Unionu. Velikansko število udeležencev dokazuje, da je naša organizacija res izvedena do slednje občine in župnije. Iz vsake krajeve organizacije je prišlo poprečno 2-4 zaupniki. In vendar se jih je zbralo nad 2500! Dokazuje pa tudi strankarsko zavest, disciplino ter navdušenost! Shod sta potrdila in Hrvatske poslanec dr. Simrak in predsednik hrvatske, Kmetijske zveze Bariš.

Najprej je poročal tajnik Slovenske ljudske stranke dr. Kulovec o organizaciji stranke. Vseh organizacij, Kmetijskih zvez in Delavskih zvez, je mnogo nad 600! Samo 20 občin še

je, ki nimajo nobene krajeve organizacije. Sporedno s stranke se množe Gospodarske zveze. Osebnost Mijab draginji splošno ni padlo.

Na tajnikovem poročilu govori

ministar dr. Koroscec

o političnem položaju in o naših potrebah.

Demokratija in socijalizem so s svojimi samovladstvom ubili samo sebe. Morali so v vladi narediti prestor novi radikalno-slovensko-hrvatski vladi. Program nove vlade je kratak: Proračun, davki na vojne dobičke in volilni zakon, in potem takoj volitve, ki utegnejo biti že konec junija ali vsaj tekom julija. Potrdaj bo zbornica ves čas odprta, da poslanci lahko delajo, ako hočejo.

Glede zunanje politike smo že 4. aprila začeli demobilizirati. Vojske nemo. Na Koroskem stojimo pred glasovanjem, na Stajerskem ostanejo meje, kakor so bile. Ravno tako se meje Prekmurja in Medimurja ne bodo izpremenile. Tudi naše meje proti Italiji se bodo kmalu ugotovile. Nesrečne bodo te meje, a te nesreče si nismo sami krivi. Slovencem v zasednem ozemlju ostanemo zvesti, odkritosrčni bratje. Ti naši bratje v zasednem ozemlju nam ostanejo kakor nevesta, ki misli nanjo šele vsak dan in po katero pride, kadar je domače ognjišče trdno ustanovljeno.

Ogledati si moramo še naše domače politične razmere. Samostojna država se silno škodovila kmetem stanu, s tem da se baš pred volitvami za kon-

stitucijo v marsikakem kraju razbili kmetijske sloge in napravili nemir, nered in sovraštvo v naših kmetijskih vrstah. Samostojnost nimajo na sebi nič samostojnega, kar imajo dobrega na svojem programu in na svojih močeh, to imajo od nas. Kar imajo slabega, so pobrali od liberalcev. Mi ne sovražimo samostojnosti in jih ne odbijamo. Kar je pri njih našega, temu so vrata vedno odprta. Ti samostojni naj pridejo k nam, če hočejo delati za kmetijski stan in ves naš narod. — Edino resen naš nasprotnik je komunistična stranka. Pa tudi komunistov se naša stranka ne boji, ampak smo odločni, da se borimo z njo. Kdor hoče mir in red in blagor našega ljudstva in naše države, se mora približati naši stranki. Mi hočemo krščanske kmete, mi hočemo krščansko inteligenco! Tukaj bomo postavili svojega moža, da ohranimo red v človeški družbi pri nas!

Mi smo prepričani, ako pogledamo na naše nasprotnike, da bomo mi v Sloveniji zmagali, kajti naša stranka je stranka zdravih idej, stranka čistega kulturnega dela, stranka vztrajnega, neumnega dela. Napredujemo tudi na Hrvatskem. To so pokazale zadnje občinske volitve. Celo Zagreb, Osijek in druga velika mesta so volila pristaše naše hrvatske pučke stranke. Naša bodoča naloga na Hrvatskem bo, da organiziramo hrvatske kmete tudi gospodarsko, kakor smo gospodarsko organizirali in osamosvojili slovenskega kmeta. Če bomo pri prihodnjih volitvah imeli uspehe, kakor smo jih videli pri Hrvatski pučki stranki pri občinskih volitvah, ne bomo več zastopani samo z borimi 19 glasovi, ampak potem bomo zastopani z eno tretjino vseh glasov. Potem bo

LISTEK.

Samuel Celso.

Povest čudaka.

(Konec.)

G. dr. Tone je bil prav zadovoljen z natančno premišljeno in že deloma tudi od zidarjev izvedeno prenovitvijo svojega samotarske čudaškega stanovanja. Prepričan je bil, da se bo lahko v prezidan stan tako zabaval, kot jazbec po zimi v svojo luknjo. Nikdo mu ne bo mogel več ponagajati in on sam dr. T. Brložnik se bo postavil in ostal na lastnih nogah — brez upora pasjega napa in plank.

Omi večer, ko je pregledoval naš g. Tone prenovljeno barko svojega samotarskega življenja, so se razlekli po nebesnem oboku jesenski gosti oblaki in usul se je dež, da je moral g. Tone odstopiti po mostovžu v svoje stanovanje. Deževalo in lilo je celo noč in drugi dan, da se prekinili doktorjevi zidarski delo, dokler se ne zaprejo nebesne zatvorice. G. doktor je tičal ves ljubi deževni dan v svoji sobi, koval ter varil bogzna kake samotarske začrte za svojo samsko zaključeno čudaško prihodnost.

Po celodnevnem, temeljitim in trudopolnem uravnavanju samotarske leste življenja se je vsedel v doktorju prav naravni čut požljivosti po kurji pečenki in poljčku vina. Naravne zahteve želodeca se napačile doktorjeve nove samotarske sklepe s tako silo, da so se ti umaknili za eden večer nekoliko na stran.

G. doktor je odkorecal po mostovžu iz stanovanja in zavlil k Johani na pešnega petelina in poljčka vina. Ta večer sta našemu leščiku izvanredno teknila jed in pijača. Jedel in tlekal ga je s tako slastjo, da je zadovoljno godrnjal kot maček in se včasih celo nasmehnil Johani, ko mu je prinesla novo storico iz boljšega. Godrnjanje in pritajeni nasmeh sta bila Johani porok: Nečoj si mu nasmehala želodec, da bo pozabil na namazane planke in bo zopet uravnaval po stari navadi samokolaico svojega čudaškega življenja tudi proti krčmi rdečele Johane.

Dež je še vedno kluval in pikal na okna, naš g. doktor je pa popival pri Johani prav pozno v deževno noč. Tako krog polnoči je zbral ude svojega rojstva, se zmotil za silo na noge, se skolebaril pri durih, sprejela sta ga na cesti dež in neprodirna nočna tema. G. doktor je stopal počasi, preudaril je vsak korak, da bi ne zgrešil v temi smeri proti svojem stanovanju.

Na tej povratni poti se mu ni pripetilo nič kaj omekna vrednega. Srečno se je zmotil na svoj dvor, odkoder je vodil oni leseni mostovž v doktorjev stan. Pred ta mostovž se je postavil naš Tone in po resno temeljitom prevdanku je pripoznal sam za se: Preveč si ga potegnil in tak za kurje noge začasno prikrojil mostovž je le za trezne ljudi pri dnevni luči. Stopil je dva koraka po mostovžu navzgor, pa se je začel poguncavati na levo in desno, dokler ni omahnil nazaj na mater zemljo, ki je bila bolj ravna nego precej navpični mostovž.

Veter je potegnil in nagnal g. doktorju dež v od vinca razgrtiti obraz. G. Tone se je pri vaterem pišu in deževnem polivu toliko zavedel, da po dveh ne bo dosegel prvega nadstropja radi omahljivosti v uravnavanju ravnotežja. Kar pa človek ne more po dveh, zakaj bi ne po štiri, to je uvidel tudi naš g. Tone. Kar na vse štiri se je spustil in začel svoj pohod po mostovžu z rokami ter nogami prav korakoma in z vso doktorsko previdnostjo. No, no, pa je šlo po štiri bolj nego po dveh, vsaj ravnotežje ni bilo v tako omahljivi nevarnosti. G. doktor je bil že na polovici svojega nočno težavnega cilja. Ni gledal pri tem pohodu ne na desno, ne na levo, ne navzdol, da se mu ne bi zvrtilo v glavi, ampak le navzgor, kjer bi se že nehal vendar enkrat ta preklešani mostovž, ki je bil zbit za kurji klev, ne pa za človeka in povrh še doktorja vsega zdravliliva.

G. Tone se je oddihal na sredini poti, potne srage so mu polzele po žarečem obrazu. Nekaj ga je zadrželo na licu in dvignil je desnico, da bi si prepelil srbečico. A ravno ta trenutni dvig roke je bil zanj usodepoln, ker mu je nagnil ravnotežje preveč na eno stran. Hotel se je zopet uravnati, lovil se je z obema rokama za mostovž, pa tudi mostovža je zmanjkalo pod njim, zaplaval je med nebom in zemljo, doktorjev polet iz višine v krilo matere zemlje je

končal z glasnim: Štrbunk in plusk, ki sta se raztegnila po trgu v nočno temo.

Minulo je nekaj minut, predno se je uveril naš ponesrečeni mostolazec, da je še pri življenju, pa ne na zemlji, ampak v mrzli kopeli in v okrogli posodi, v sodu. Padec in vodena kopel sta ga stresla kar mahoma. Z eno mislijo je preletel cel svoj pomislek vredni položaj.

Zidarje je imel naš gospod pri hiši in ti ljudje rabijo za zmes apna in peska vodo. Prav on sam je zaskazal, naj zvalijo pod strašni žleb velik sod, v katerega bo nalezla deževnica in vode za zidarje ne bo treba voziti iz trškega studenca. Sod je bil velik, višji od doktorja in poln vode, odpljusnilo je je le toliko, kolikor je je poglalo iz sode. Tonetovo telo pri padcu in štrbunku. G. Brložnik se je zvrnil v sodu na noge, voda mu je segala še preko ram. Oprijel se je z obema rokama roba sode in se skušal dvigniti navzgor. Ta doktorjev telovadni poizkus se je izjalovil, g. Tone je bil za telovadno dviganje preoblego telesa in povrh sta mu še oropala alkohol in strah pri padcu dokaj moške moči. S samimi rokami in močjo ni šlo, poskusil je z nogami, da bi se uprl ob steno sode in nekako splezal iz pasti. G. zdravnik ni bil niti telovadelec, niti plezalec, ker so mu noge polzele ob gladko mokrih sodovih dognah in je pri vsakem plezalnem poizkusu čofnil nazaj in prav na dno sode. Doktorjeve roke in noge so se izkazale kot dokaj nerabne za rešitev lastnega življenja. Zablislilo se mu je v glavi na rešilno plan: Kaj, ko bi sod prevrnil, bi sicer prekobil tudi samega sebe, pa zmotil bi se vendar le na zemljo. Zamisljeno — storjeno. G. Tone je zbral vse svoje moči, se razkorečil v sodu prav na široko in poskušal poguncavati sod naprej in nazaj, da bi ga prekotatil. Že po par sunkih in pritiskih se je uveril, da se prekobil sode ne bo nič, ker je tičal sed v kotu med dvema stenama in ga ni mogoče zamakniti v toliko, da bi se prevrnil.

Deževalo je neprestano, iz strešnega žleba je letela voda v sod prav iz viška, voda v sodu je rasla in segala Tonetu že precej nad rame. Kar naenkrat se je zavedel naš gospod, da celi štrbunk v sod ni šla, ampak življenjsko nevarna neugoda. Ta sod se bo v kratkem času napolnil z vodo do vrha,

slovenski in hrvatski kmet imel tudi večje besede nego danes.

Naša stranka je v zadnjem času izgubila tla, izgubila zemljo, izgubila svoje pristaje same tam, kjer se ni nič delalo. Toda, kjer je bilo tudi najhujše nasprotje gnezdo, a je naš človek segel z velikim pogumom v srčeno gnezdo; če je naš človek začel govoriti, zadržati delati, razlagati program naše stranke, ljubiti do ljudstva; kjer se je tako delalo, tam je naša stranka povsod znašla nad nasprotniki — tudi nad najhujšimi nasprotniki. Zato pravimo: M bodočnost bomo mi zmagali; Toda ene je potreba: da delamo po načelih naše stranke!

Za dr. Korošcem je poročal dr. Mohorič o političnih nalogah stranke: Podlaga stranke je knjižarska vzajemnost med članovi. Politično stojimo na stališču ujedinjenja in samouprave. Kar se mora pe- voljaje rešiti v središču države, naj se obravnava v osrednjem parlamentu. Stvari pa, ki se morejo be- le rešiti doma, naj se prepuste občinskim, okrajnim in pokrajinskim zastopom, za katere zahtevamo naj- širšo samoupravo.

O gospodarskih nalogah stranke je poročal na- čelnik Jugoslovanske kmetijske zveze, poslanec Bro- dar. Njegov jednat govor priobčimo v eni prihod- njih števil.

Sprejete se se resolucije ali sklepi, ki označu- jo naše stališče glede ujedinjenja, samouprave, Slo- venstva v Ameriki, naših bratov z zasedenem ozem- lju, glede davkov, socializacije, socialnega zave- ranja, agrarne reforme, strankine organizacije.

Pri volitvah je bil na predlog g. Brenšiča za načelnika Slovenske ljudske stranke soglasno izvol- jen dr. Korošec, za prvega podnačelnika pa profesor Remec.

Popolne je imela Jugoslovanska Kmetijska zva- za svoj občni zbor, ki se ga je udeležil tudi načelnik Hrvatske, Seljaške demokracije (Kmetijske zveze) gosp. Banja. Poročal je najprej minister za kmetijstvo Roš- kar o draginji, valut, davkih, združevanju, kmetij- ski družbi in preračunu. Poročnik za kmetijstvo kmet Jan je poročal o življenju in o pasništva.

Zbor zaupnikov Slovenske ljudske stranke na velikonočno sredo ostane vsem udeležencem nepozab- livo! Dozdaj smo delali še bolj ločeno, vsak v svojem kraju, pa smo z božje pomočjo pri organizaciji dose- gli tako krasne uspehe, kakor jih sami nismo prič- kovali! Zbog pa je vsak udeleženec nesel z zbora za- upnikov novo navdušenje, novo zavest, kako smo mo- čni poživljene volje, da dela še bolj za okrepitev in razširjanje naše ljudske stranke in Kmetijske zveze. Odslej bo organizatorično delo za Kmetijsko zvezo še lažje! Uspehi gotovo še lepši! Saj nas bo vse nav- dajala zavest, da nismo sami, ampak da nas je v Ju- goslaviji več stotisočev: po Sloveniji, na Hrvaškem, v Slavoniji, Bananji, Bački, Banatu pa Dalmaciji, Bosni, Hercegovini, in tudi v Srbiji. Kajti pred ne- kaj dnevi se je ustanovila prva Kmetijska zveza tudi tam! Ta zavest nas bo podpirala k novemu delu, če bi nas morali za trenutek tudi hotele plačati težave. Ne pozabimo, kaj je rekel dr. Korošec ob sklopu velič- stnega zbora: "Ponesite seboj misel, da mora v pri- hodnjih volitvah naš program zopet osvojiti sloven- sko ljudstvo in mu pridobiti zmago nad vsemi na- sprotniki. Zato pa z navdušenjem v boj za naše zma- go."

in on — dr. Tone Brložnik — bo utonil v deževni no- či, na lastnem dvorišču, pod kapje svoje hiše in v svojem sodu. ... Pred visokim plotom tega varašča- ja je stal gospod doktor, strah ga je spreletel, navi- ljinci smrtne groze so mu zagomazali po celotni tele- su. Povrh pa še kopel ni bila mila, ampak prav jesensko mrzla. Doktorja sta začela potresati strah in praz.

Pes je bevnal nekje v trga, g. zdravnik se je otrese premišljevanja o nepotrebnosti smrti v lastnem sodu ter po svoji krivdi in začet je znova pobrskati po pameti: Kako bi se rešil, da ne bi poginil na tako čuden način? Po celotni trgu nočna tišina, kate- ro je motilo pljuskanje deža in šumenje vode, okrog in okrog njega pa voda in trde sodove doge, nad glavko kot rog temna noč, voda v sodu pa narašča od trenutka do trenutka. ... Tako je bilo dušno in te- lesno stanje g. Toneta, ki se je šel sedaj v sodu in v smrtni nevarnosti tako nesrečnega in do smrti o- samelo zapuščenega. Obdutil je v svojem samotars- kem sručenju nad družbo človeka, ki je v svojem dosedanjem življenju. Bežal je pred ljudmi, ta bog mu je zamerila človeška družba, a nočjo bo utonil tu sam na tako čuden način in v posmeh celotni trgu. Posmrtnega posmeha od strani tržanov se je g. To- ne tako prestrašil, da je odprl usta prav na stečaj in iz prs se mu je izvil nečloveški krik na pomaganje. G. Brložnik se je sicer sam ustrašil grozote svojega glasu, a ga je ponavljal verjamer, ker voda mu je že segala blizu do brade. Od brade do ust ni ravno da- leč in te trenutke naraščanja vode od brade do ust je porabil g. Tone za zadnje rešilno podjetje svojega življenja za krik in vik. Doktor je kričal, da so mu stopile oči iz jamo — na mostovžu nad sodom se je pojavila luč — rešitev! Pri svitu luči, ki je posinila tudi v sod, je prepoznal na smrt preplašeni doktor svojo večletno krušno mater Johance. Pri pogledu na v obupu nad življenjem vpijočega g. Toneta je Jo- hance ostrmel, roka jej je vztrepetala v strahu, le- čerba se jej je izmuznila iz rok, šofnila na doktorje- vo glavo in ugasnila v vodi. Brložnik je še kričnil enkrat. Johance se je otrese trenutne ostrmelosti nad neverjetnim pogledom na človeka v sodu in bila dokaj negotova: kako pomagati? Poskušala je izve- ſi pomilovanja vredno žrtev s kolcom, a telesno težko

Vera, duhovnik in politika.

—(Odgovor „Kmetijskem listu.“)

„Slovenski Gospodar“ z dne 11. marca je po- kazal, da je med „Samostojno kmetijsko stranko“ in med slovensko duhovščino z obema škofoma vred ne- premostljive nasprotje. Vsa slovenska duhovščina je nasprotnica „Samostojne“, ker je spoznala v njej versko nevarnost. In Samostojna je nasprotnica du- hovníštva že po svojih načelih. Kaže pa svoje nas- protje po svojih shodih in v „Kmetijskem listu“, ko- der obrekujejo in blatijo slovensko duhovščino. Naš članek je hudo spekel samostojneže, prav zato ker je resničen. Zato „Kmetijski list“ št. 13 na dolgo in ši- roko odgovarja na članek „Slov. Gospodarja.“ Noče- mo odgovarjati na posamezne točke „Kmetijskega lis- ta“, ampak zagrabimo stvar pri jedru: „Kmetijski list“ se prvič obrača proti „politikujícím duhovni- kom.“ Drugič pa očita našemu člankarju, češ, „da meče križem vero s politiko.“ Zmisel teh dveh stav- kov je: da se vera in duhovnik ne sme vtikati v politiko, ker vera je privatna stvar! „Vera je privat- na ali zasebna stvar!“ To je geslo vseh protikršćan- skih strank. To načelo je proglasila liberalna stran- ka 15. nov. 1906: „Narodno-napredna stranka smat- ra vero za zgolj privatno zadevo.“ Isto načelo so si postavili socijalni demokrati v svojem erturistkem programu: „Vera je privatna stvar in vsi javni iz- datki za cerkvene in verske namene naj se odpravi- jo.“ O liberalni (ali sedaj: demokratski) in socijali- stični stranki pač nide ne dvomi, da sta protikršćan- ski. Zakaj pa sta ti dve stranki postavili geslo: Vera je privatna stvar? Prvič zato, da lažje pridobi- ta na svojo stran lahkoverne ljudi, ki še imajo ve- ro, toda ne pomislijo, kaj sledi iz pogubnega načela: Vera je privatna stvar. Drugič zato, ker s tem na- čelom vzamejo veri in cerkvi vsak vpliv na javno ži- vljenje in s tem dosežejo svoj protiverski cilj: brez- versko šolo, civilni zakon, razkristjanjenje ljudstva!

Kaj torej pomeni načelo: Vera je privatna stvar? Če katere stranka proglasi načelo: „Vera je privatna stvar“, hoče s tem reči: da ji je čisto vse- eno, kake vere so njeni pristaji, ali so verni ali pa brezverni. Samostojna kmetijska stranka n. pr. pravi, da ona zbira samo kmete, pa naj bodo potem ver- ni ali neverni. Vera nima za stranko nobenega po- mena. Pa tudi za državo ne! Država kot javna na- prava se ne briga za vero, ne pozna ne Boga in ne vere. Seveda tudi božjih zapovedi ne, ki nam jih po- daja vera! Tudi božje zapovedi se ne smejo vtikati v politiko! Božje zapovedi pač morebiti veljajo za te- be kot zasebnika, če že ravno hočeš vereti, ne veljajo pa za poslanca in državnik, ne za ministre, in ne za vladarje, ko upravljajo javne posle. Zato je po tem nekrščanskem načelu dovoljeno, drugim naro- dom in lastnim državljanom delati krivice. Dovoljeno je bile a. pr. nasilje Nemcev napram Slovincem v stari Avstriji, Italiji je dovoljeno nam uropati tretji- ne Slovincem, ministru finance je bilo dovoljeno, da je ljudstvu pri markiranju odvzel ene petine in zdaj pri izmenjavi tri četrtine premoženja: dovoljeno je, da je prajšnja vlada ščitila odeduhe in verižnike na ško- lo ljudstva; dovoljeno se zakoni, ki branijo odedušt- je; dovoljene postave, ki se pospeševale razkosava- nje in zadolževanje in uničenje kmetijskih posestev,

da so jih kapitalisti lahko pokupili in kmeti pognali po svetu. Vse to je dovoljeno po načelu: Vera je za- sebna stvar, vera se ne sme vtikati v politiko. Saj so zgoraj navedene stvari politične stvari! Brez ve- re v politiki ni pravičnosti in brez pravičnosti je u- bogemu ljudstvu gorje! Celu pri sodnji si človek ne more poiskati pravice, če se sodnja ravna po načelu: Vera in njene zapovedi se ne smejo vtikati v ja- vno zadevo, kakor je g. pr. tudi sodnja!

Vera je privatna stvar, se ne sme vtikati v po- litiko! To krivo načelo ima najhujše posledice v dveh napravah; ki jih države proglašajo za javne zadeve: namreč šola in zakon! Šola je državna, javna za- deva; vera pa se ne sme v javne zadeve vtikati, in torej nima s šolo nič opraviti! Zato mora verouk in Cerkev iz šole! Po tem načelu so izdelali liberalci tudi protiverski in proticerkveni šolski načrt, ki o- mejuje znatno verski poduk v šoli ter preperejuje vsak vpliv Cerkev na vzgojo otrok. Polagoma so hoteli svobodomiselnici izriniti verski pouk popolnoma iz šole. Saj pravi liberalni program z dne 15. nov. 1906, da „ne pripoznava Cerkev nobene pravice do šole in zahteva popolno svobodno šolo!“ To zahteva tista stranka, ki je istega dne 15. nov. 1906 postavila na- čelo: „Vera je privatna stvar!“

In zakon! Vera nas uči, da je zakon zakra- ment. Po načelu: „Vera je privatna stvar“, pa dr- žava ne pozna in ne pripozna na vero ne zakramen- tev. Za njo je zakon čisto navadna posvetna pogod- ba, sveda javnega značaja, ki jo urejuje država. A vera in Cerkev pa se v javne, državne zadeve ne sme vtikati, zato tudi pri sklepanju zakona nima nič govoriti. Zakon se naj ne sklepa več v cerkvi, ali če se sklenu pred zastopnikom cerkve, nima za državo nobene veljave; ampak zakon se mora skleniti pred svetno oblastjo, n. pr. pred županom, če hoče, da bo pred državo veljaven in priznan. To je takomeno- vani civilni zakon. Tak civilni zakon pa se lahko sklenu samo za nekaj časa. Ker samo katoliški za- kon je nerazdružljiv in veže do smrti! Če pride torej v veljavo civilni zakon, je s tem dana tudi že razpo- reka ali ločitev zakona!

Vse to sledi iz pogubnega načela „Vera je pri- vatna, zasebna stvar in se ne sme vtikati v politiko.“ In tega načela se drži „Samostojna kmetijska stran- ka!“ Mnogi njeni pristaji se morebiti ne navedajo, kam vodi tak nauk. Gotovo pa se zavedajo tega du- ševni voditelji stranke, ki hočejo s slepilnim naukom „Vera se ne vtikaj v politiko“ spraviti ljudstvo do popolnega brezverstva in uničenja Cerkev! Kdor po- stavi načelo: „Vera je zasebna zadeva“, temu ni za vero in Cerkev, ne briga se za njo; kdor pa se ne briga za vero in Cerkev, jo zaničuje in jo bo kmalu preganjal. Ali je mar liberalci ali demokrati in so- cijalisti očitno ne preganjajo? In vendar pravijo tudi oni: „Vera je privatna stvar!“ L. 1903 so vzeli na Francoskem Cerkev vse njene pravice, francoska vla- da je zasedla vse cerkve, kapelice, semenišča, žup- nišča in škofijske hiše. Vsa ta poslopja je proglasila za državno last in jih prodajala na javnih dražbah. „Slovenski Narod“, glasilo demokratov, ki jim je ve- ra tudi privatna stvar, objavlja v št. 272 leta 1903

doktor bi se bil skoro Johance potegnil z mostovža v sod. G. Tone je vokal prav z zadnjim glasom na po- moč, voda mu je že bila blizu ust — Johance je na- pela celotno telesno moč, da je odrgala žleb, po ka- terem je tekla voda v sod. A tudi s tem ni še bilo bogve kaj pomagane, ker je voda kljub odsvanitvi žleba curljala kar naravnost iz stišne višine v sod. Vsako odlašanje krepke odpočasti bi znalo biti us- depolno za potapljačnega se gospoda, Johance je od- buzela na dom po hlape in dekle.

Dr. Tone Brložnik se že ni več eglasal iz so- da, ko se je uprlo treje teles ob sod in ga prevrnilo s truščenjem in pluskom po dvorišču. G. doktor je od- frknil prav na daleč po fleh, v prsih mu je grgralo in le malo znakov življenja se dognali rešitelji na u- topljenou. Človeške roke so pograbile Toneta za no- ge, ga dvignile v kvišku, voda se mu je usula iz ust- ne odprtine in tekla iz že obilno napojenega trebu- ha, kot bi izbil šep na polnem sodu. Ni trpelo dolgo, gospod se je oddahnil, zakašljal in začel pobrcavati z nogami. Rešitelji so dvignili komaj le življenja o- bujenega utopljenca in ga nesli ne po mostovžu v nje- govo stanovanje, ampak v krčmo k Johanci. Na Jo- hancini postelji se je še le g. doktor zavelel, nje- govo od prestanega smrtnega strahu se motno oko je zagledalo ob vzglavju obliče rešilnega angelja — Johance. Sklonila se je k njemu in mu pošepnila z žensko rahlostnostjo: Kako se počuti? Samotar in čudak Tone jej ni odgovoril, jo je pogledal še enkrat na dolgo in toplo hvaležno, jo prijel za roko in jo po- ljubil s tresočimi ustni.

Smrtni strah in premrzla jesensko nočna le- pel sta prikovala doktorja več tednov na bolniške po- stelj. V tej bolezni je še le spoznal naš čudak, kaj ta je bolniška postrežba iz nežno rahlih rok dobro- srčne vdove in krčmarice Johance. Ni silil na povra- tek v svoj samotarski stan, ampak ostal je v oskrbi pri svoji krušni materi Johanci, dokler ni okreval to- liko, da se je lahko na lastnih nogah preselil v svo- jo hišo.

Cesar ne bi bil verjel nikdo v trgu, to se je zgodilo, ko je naš leknik odpravil. Z zaklenjenim su-

matarskim čudakom se je zgodil življenjski preobrat — ne, čudež! G. dr. Tone Brložnik je bil koj prvo nedelje po okrevanju oklican v trški cerkvi v vdovo in krčmarico Johance. Celi trg je strmel, ko je vezal z čestitno zakonsko vezjo g. dekan g. Toneta in Jo- hance, doktorjevo povest o sodu še do tedaj ni bila znana po trgu. Po poroki pa se je preselil g. Brlož- nik za stalno kot zakonski mož k Johanci. Zakonska opora Johance pa je prepočila in tudi razblinila dok- torjevo samotarsko čudaštvo. Postal in prelevil se je kar namah v navadnega človeka, v družabno bitje. Pozabil je na Bundoša in njegov ra, na planke in skoro smrtno kopel v sodu, postala mu je vse na sve- tu njegova zakonska družica Johance. Sam je večkrat povdarjal, ko bi bil vedel, da je zakon tako sladka življenska opora, bi se že bil davno oženil. Prepove- dana ljubav do žene mu je zaprla za leta in leta du- ši družabnost in se maščevala nad njim s prisilje- nim čudaštvom, pasjima repom, plankami in kopeljo v sodu; pred Bogom in svetom dovoljena ljubezen do vdovele Johance pa ga je v že jesenski dobi življen- je presadila iz pekla čudaštva v raj uživanja zakon- ske sreče. Udarac usode je v mladostni dobi Toneta očudal, usodna kopel v starosti mu je ozehtala ču- daštvo in ga preoblekla v obleko človeške sreče že tiskaj v tej kolovozni dolini solz.

Povest o sodu pa je zaupal g. dr. Tone Brlož- nik trški javnosti na obletnico svoje poroke v krogu večje družbe s pripombo, naj poskusi vsak čudaški samec večurno hladno kopel v sodu in on mu lahko prikaže, da se bo ženil koj drugi dan.

Te vrste sem pa zapisal v „Gospodarju“ ravno sedaj v povojnem času, ko je toliko nadebudnih sam- cev obulo coklje čudaškega samstva na veliko nevo- ljo zakonaželnih samci. Recept za odpravek čudaš- kega samotarstva je in ostane — hladna voda! Kdor ne verjame, naj vpraša g. dr. Toneta Brložnik, ki mu bo iz sron rad povedal povest o: pasjem repu, plankah in kopelji v sodu, ki mu je naklonila sicer vdovele, a vendar žensko milo in dobrončno srce zakonske žene Johance.